

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK
GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE
(Čakovec, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin,
Varaždinske Toplice)

UREDNIČKI ODBOR

Stjepan Hajduk (odgovorni urednik), Dragutin Feletar (urednik i grafička oprema), Željko Tomičić, Marijan Špoljar i Branko Šimek

MUZEJSKI VJESNIK izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Rukopisi se šalju na adresu: Muzej grada Koprivnice, 43300 Koprivnica, Trg dr. Leandera Brozovića 1

NAKLADNIK

Muzej grada Koprivnice
ZA NAKLADNIKA
Franjo Horvatić

TISAK

RO »Podravka — Usluge«, OOUR Koprivnička tiskara, 1979.

BROJ 2, siječanj 1979. godine

KAZALO

Dragutin Feletar: Za organiziraniju obradu »terena«	1
Stjepan Hajduk: Proslava 40. godišnjice Muzeja Varaždinske Toplice	3
Antun Bauer: Muzej u Varaždinskim Toplicama	7
Marijan Špoljar: Galerija i nova umjetnička praksa	10
Damjan Lapajne: O djelovanju Muzeja Moslavine u Kutini	12
Ivanka Štager: Izložba »Tito u Varaždinu«	15
Božidar Gerić: Istraživanje radničkog pokreta i NOB-e u Moslavini	17
Ante E. Brlić: Mjesta muzeja sjeverozapadne Hrvatske 1835. godine	19
Franjo Horvatić: Zavičajna muzejska zbirka u Đelekovcu	21
Tomislav Đurić: Prilozi za povijest Vinice	24
Libuše Kašpar: Etnološke izložbe varaždinskog Muzeja	28
Ljubica Ramušćak: Otkup etnografske građe u Međimurju	31
Josip Vidović: Arheološka istraživanja u Međimurju u 1978. godini	35
Zorko Marković: Uz problem istraživanja neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Hrvatskoj	37
Željko Tomičić: Zaštitna arheološka istraživanja u Martinu na Muri	40
Marina Šimek: Zaštitno iskapanje u Svetom Petru Ludbreškom	44
Vladimira Pavić: O nalazu glinenog pećnjaka u Čakovcu	47
Josip Fluksi: O rekonstrukciji i konzerviranju keramike s arheoloških nalazišta	49
Dragutin Feletar: Tri vrijedne knjige	52
Libuše Kašpar: XXIX. savjetovanje o povijesnoj stambenoj arhitekturi	54
Zorko Marković: Proslava 100. godišnjice HAD-a i neka pitanja uz nju	56
Zoran Homen: Zaštitno iskapanje u Beketincu	57
Zoran Homen: Jedan od oblika informiranja o akcijama muzeja	59
	61

O rekonstrukciji i konzerviranju keramike s arheoloških nalazišta

Keramičku građu, tj. predmete od ispečene gline, ubrajamo u najvažniji dio muzejske građe, a sačinjava je veći dio prehistorijskih, antičkih i srednjovjekovnih zbirki, zbirke plemenite keramike (fajansa) i dio etnografskih zbirki.

Keramika dolazi u muzeje kod većine slučajeva u obliku keramičkih ulomaka — krhotina, koje dobivamo u zbirke slučajnim nalazima ili iz zaštitnih i sistematskih iskapanja.

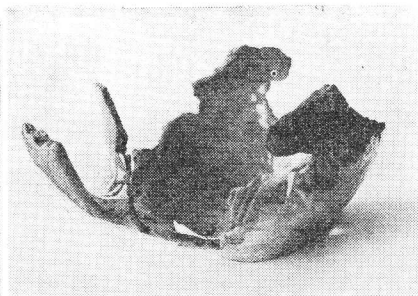
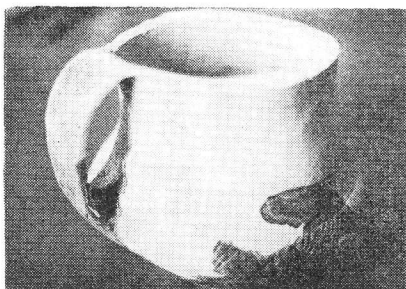
Nakon iskapanja osnovni zadatak kod obrade keramičkog materijala iz iskopina je pranje i svrstavanje ulomaka. Ulomke prvo razvrstamo po grupama te ih tako razvrstane peremo ispod mlaza mlake vode mehanom četkom. Naročito pažljivo moramo očistiti rubove ulomaka koji će biti ljepljeni i rekonstruirani. Ukoliko je keramika presvučena vapnenastom ili kremenastom korom onda za ispiranje upotrijebimo 2—5¹/₀-tnu solnu kiselinu.

Lako raspadajuće i inkrustrirane ulomke čistimo oprezno suhe ili pomoću kista i natapamo ih sa 3—5¹/₀-tnom emulzijom polivinilacetata i vode, ili emulzijom Acronexa. Natapanje po potrebi više puta ponavljamo. Na taj način učvrstimo ulomke, pa ih možemo čistiti vlažnom spužvom ili vatom i to prije nego se rastopina stvrdne. Oprane ulomke keramike osušimo po grupama a zatim ih odabiremo za ljepljenje.

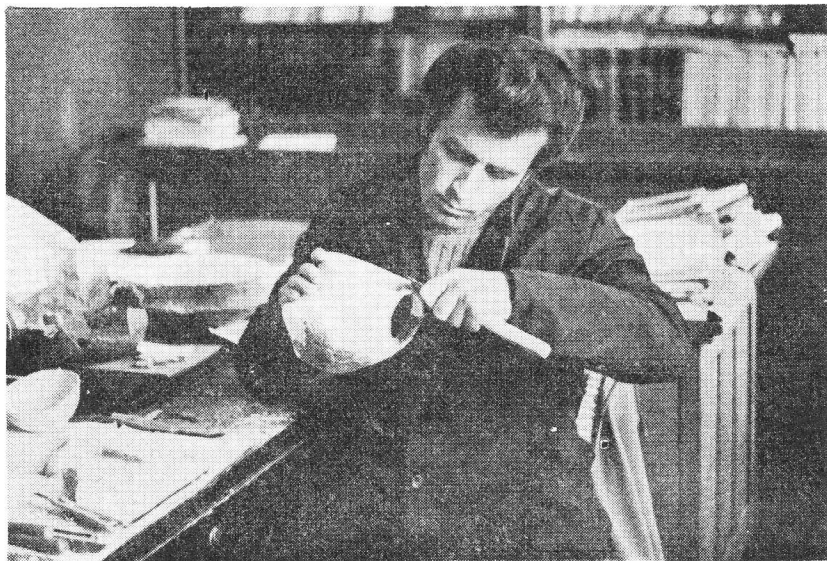
Najprije lijepimo manje komade a tek onda veće. Ljepiti moramo tako da fragmenti tvore cjelinu i da rubovi prilegnu točno jedan na drugi, da ni jedan dio ne strši jer bi inače došlo do deformacije posude. Prije samog ljepljenja moramo pronaći komade koji idu zajedno, a zatim ih označimo kredom. Za ljepljenje posude upotrebljava se više vrsti ljepljiva, kao npr. tutkalo, patentni kit, sintetikom, ljepljiva od staklene vode i punila, nekad gusti capon, šellak ili nitrolak. Međutim, postoje danas i druga, bolje ljepljiva: Rosolvan (na bazi aktivnih smola) i ljepljivo RTP (na bazi polivinil acetata), a osim toga postoje još univerzalna ljepljiva (OHO, UNA, MAGNETIN i dr.) koja se veoma lako otapaju u acetonu i benzolu, te na taj način možemo predmete lako odlijepiti.

Rubove ulomaka dobro namažemo ljeplivom te ih stisnemo i fiksiramo tako da ih zabodemo u sitni pijesak u sandučiću kojeg svakako moramo imati u radionici. Moramo paziti da rub kojeg ljepljivo bude vodoravan i da gornji ulomak svojom težinom pritišće donji.

Kod većih komada možemo se poslužiti raznim predmetima koji mogu služiti kao podupirači. U te svrhe mogu nam poslužiti klinovi, štapići, plastelin a naročito dobro može poslužiti kod čvršće keramike selotejp, i to tako da ulomke namažemo ljeplivom, stisnemo jedan na drugi, a zatim selotejptom sa jedne i druge strane zalijepimo. Kada se ljepljivo osuši, selotejpt skinemo. Selotejpt se ne smije upotrijebiti za inkrustrirane i lako raspadajuće ulomke. Tako sljepljenu posudu možemo dalje rekonstruirati i nadopuniti gipsom.

Tri osnovne faze rada na rekonstrukciji keramike s arheoloških nalaza

Josip Fluksi na radu u Muzeju grada Koprivnice

O nadopunjavanju i rekonstruiranju posuda postoje razna mišljenja. U nekim radionicama rekonstruiraju posude samo onda ukoliko je očuvan cijeli profil, inače ih dopunjavaju samo tako da se očuva stabilnost sljepljenog fragmenta, a isto tako ne dopunjavaju ukrase posuda bilo da su plastično urezani, ili su nastavak voluta ili bradavica. Oni se mogu samo naznačiti. No, kad se radi o dragocjenoj posudi, čitavu posudu rekonstruiramo i izložimo.

Posude dopunjavamo na više načina što ovisi o materijalu za izradu podloge za gipsanje. To može biti glina za modeliranje, plastelin ili parafin. Glinu ili plastelin upotrebljavamo tako da od njih napravimo pločicu a zatim pritisnemo na original, te stavimo na ono mjesto gdje ćemo nadopuniti fragment. Nakon toga ispunimo taj dio gipsom te tako dobijemo identičan oblik originala. Raditi moramo vrlo pažljivo da taj kalup ne deformiramo.

Za dopunjavanje upotrebljavamo uvijek što je moguće bolji gips (alabaster ili gips za štukaturu).

Gips miješamo sa vodom tako da u gumenu posudu nalijemo vode a zatim lagano sipamo gips i to tako dugo dok ga voda upija, a kad se gips pojavi iznad vode onda ga promiješamo i nanosimo na posudu. Prije nego što ćemo upotrijebiti gips moramo dobro navlažiti rubove keramike i već dopunjeni gips, kako ovi ne bi upili previše vode iz gipsa kojeg stavljamo, jer bi u protivnom izgubili čvrstoću, odnosno vezivost, i slabo bi se priljubio ulomku.

Dopunjeni dijelovi imaju hrapavu površinu pa ih moramo pažljivo obraditi tako da imaju isti oblik i debljinu kao i originalni komad. Za obradu gipsanog dijela možemo upotrijebiti razni alat kao: nož, rašpu, špatlju, dljeto za drvo, stakleni papir ili električni stroj za poliranje.

Rekonstruiranu posudu nakon što je potpuno obrađena očistimo kištom i mokrom spužvom, i to tako da odstranimo gips sa originalnih ulomaka. Na kraju rekonstruirane i očišćene posude moramo još retuširati akvarelnim ili tempera bojama, tako da bijele površine gipsa ne kvare vanjski izgled posude.

Za retuširanje su nam potrebne najčešće ove nijanse: zlatni oker, svijetli oker, prirodna sijena, pečena sijena, umbra žuta, umbra, cinkovo bjelilo, cinober.

Na kraju retuširano posudu možemo još konzervirati pomoću jednog od najboljih sredstava za impregnaciju a to je emulzija vode i emuljnih smola. Veoma je pogodna npr. 3% -tna rastopina acronexovih emulzija. Emulzije imaju jako ljepljive učinke pa su zato dobri fiksiri za retuširanje gipsenog umetka.

Tako impregvirane posude su otporne na vlagu i kada su pohranjene u nepovoljnim uvjetima.

DRAGUTIN FELETAR, Muzej grada Koprivnice

Tri vrijedne knjige

Muzej grada Koprivnice nastavio je i u 1978. godini s plodnom nakladničkom djelatnošću. Ovu aktivnost i dalje svesrdno pomažu SIZ-ovi kulture općina Koprivnica, Ludbreg i Đurđevac, zatim OSIZ kulture »Podravka«, podravske organizacije udruženog rada, društveno-političke organizacije i drugi činitelji. U četiri godine Muzej je izdao ukupno osam knjiga, što je vrlo značajan doprinos podravskom izdavaštvu, koje, inače, ima vrlo dugu i revolucionarnu tradiciju.

Evo i nekoliko bližih podataka o izdanjima tiskanim 1978. godine. **Dr. Leander Erozić: Građa za povijest Koprivnice.** Na više od 220 stranica tiskano je oko 250 kartica teksta i blizu 200 crteža koji rekonstruiraju koprivničku prošlost. To je treća knjiga iz »Biblioteke Podravskeg zbornika«, predsjednik Izdavačkog savjeta je Pavle Gaži, stručni recenzent i pisac većeg dijela bilježaka ispod teksta Mirko Androić, redaktori i urednici su Dragutin Feletar i Franjo Horvatić, a grafičku opremu dali su Dragutin Feletar i Josip Fluksi. Sve crteže izradio je akademski slikar i Brozovićev dugogodišnji prijatelj Stjepan Kukec. Knjiga je tiskana u 2000 primjeraka, od kojih je već više od polovice rasprodano. Prodajna cijena iznosi po primjerku 100 dinara.

Na početku knjige objavljen je rad Dragutina Feletara »Dr. Leander Brozović — život i djelo« u kojem su naznačeni glavni podaci o životnom putu doajena podravskih muzealaca, kao i nabrojani najvažniji objavljeni radovi dr. Brozovića. Građa za povijest Koprivnice podijeljena je u nekoliko cjelina: 1. Od kamenog doba do XIV. stoljeća, 2. Koprivnica do turskih provala, 3. Tursko doba, 4. Stari koprivnički trgovi i ulice, 5. Školstvo, društva, obrt, trgovina, industrija, poljoprivreda i